

MOLDOVA MOTORLU TAŞIT SEKTÖRÜ RAPORU

1. Giriş

Moldova’da motorlu taşıtlarda KDV, ÖTV ve Gümrük Vergisi bulunmaması sebebiyle büyük motorlu ithal otomobiller çok yaygındır. Ülkede otomobil üretimi yapılmamakta olup talep ithalat yoluyla karşılanmakta ve ülkenin dış ticaret açığında önemli yer tutmaktadır.

Otomobil üretimi olmamakla birlikte ülkede motorlu taşıt yan sanayi ve yedek parça üretimi gelişmektedir. İç pazardaki yedek parça ihtiyacının yanı sıra özellikle Doğu Avrupa ülkelerinde üretim yapan firmalar Moldova’daki tedarikçilerden girdi temin etmektedir. Bu sektörde üretilen başlıca ürünler kablolama sistemleri, koltuk kılıfları, direksiyon simitleri, elektronik sistemleri ve plastik enjeksiyon parçalarından oluşmaktadır. Öne çıkan ve ihracatında katma değer yaratan ürün ise sofistike kablo üretimidir. Bu ürünler Moldova’nın bu sektördeki ana ihraç kalemlerini oluşturmaktadır.

Sektördeki kilit oyuncular arasında Draexlmaier Automotive ve Sumitomo Electric Bordnetze gibi kablo sistemlerinde uzmanlaşmış çok uluslu firmalar bulunmaktadır. Otomotiv iç mekan segmentinde ise Lear Corporation, hassas mühendislik ve parça işlemede ise Metal Supply Master ve Beck AG öne çıkmaktadır. Arobs software ve Equip-Test gibi firmalar ise sektörde inovatif çözümler sağlamaktadır.

2024 yılı itibarıyla sektördeki çalışan sayısı 19.700 kişidir. Bu sayı toplam istihdamın %2’sine, sanayi sektöründeki istihdamın ise %18’ine karşılık gelmektedir. Sanayi üretiminin %12,7’sini motorlu taşıt sektörü oluşturmaktadır.

Moldova motorlu taşıt pazarı 2010 yılından bu yana yıllık %2,3'lük bir kaydedilmiş olup 2023 yılında 7.140 adet olan araç tescil edilmiş. Bu sayının önümüzdeki yıllarda artması öngörülmektedir.

Ülkede çalışan ücretleri niteliğine göre 400-800 EUR arasında değişmektedir. Elektrik fiyatları 0.10-0.15 EUR/kWh, su 1-2 EUR/m3, atık 0.6-1.5 EUR/m3, gaz ise 0.7-0.8 EUR/m3 arasında ürünün niteliğine ve bölgeye göre farklılık göstermektedir.

Moldova’da yatırım yapmak isteyen firmalara Invest Moldova destek sağlamakta olup ayrıca Moldova IT Park’ta Yazılım ve AR-GE odaklı firmalara çeşitli avantajlar sağlanmaktadır.

2. Ülkenin Sektördeki Dış Ticareti

“87 - Motorlu Taşıtlar” tarife satırında 802,3 milyon dolar ithalat gerçekleştirilmiş olup bu toplam ithalatın %9’unu oluşturmaktadır. Bu fasılda ticareti en çok yapılan “8703” kodlu binek otomobil kaleminde 2024 yılındaki ithalatı 485,8 milyon dolar (36.257 ton) olarak kaydedilmiş olup bu toplam ithalatının %5’ine tekabül etmektedir. Bu kalemdaki ürünlerin ithalatı en fazla Almanya, Çin ve Japonya’dan yapılmaktadır. Ülkemiz ise %1,5 pay ile 13. sırada yer

almaktadır.

“87” Kodlu Motorlu Kara Taşıtları İthalatındaki Ürünler

6'lı GTİP KODU	MADDE ADI	2023 İTHALAT (1000 \$)	2024 İTHALAT (1000 \$)
870370	HEM DİZEL/YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLAN	1495	2990
870710	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ DİĞER MOTORLU TAŞITLARIN (87.03) KAROSERİLERİ	0	10
870891	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN RADYATÖRLER VE BUNLARIN AKSAM V	4348	4365
871190	DİĞER MOTOSİKLETLER, BİR YARDIMCI MOTORU BULUNAN DİĞER TEKERLEKLİ TAŞITLAR VE SEPETLER	136	140
871420	ENGELLİLER İÇİN TEŞYİCİLERE (MOTORU VEYA HAREKET ETTİRİCİ BAŞKA BİR TERTİBATI OLSUN OLMASIN) AİT AK	3	4
871495	BİSİKLETLERE AİT SELELER	21	32
871639	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS DİĞER RÖMORKLAR VE DİĞER YARI RÖMORKLAR	19269	19743
870129	SADECE KIVILCIM ATEŞLEMELİ İÇTEN YANMALI PİSTONLU MOTORLU, BAŞKA YERDE BELİRTİLMEMİŞ YARI RÖMORKLER	1000	74
870340	HEM BENZİNLİ HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLANARAK ŞAR	57106	68674
870410	KARAYOLU ŞEBEKESİ DIŞINDA KULLANILMAK ÜZERE YAPILMIŞ DAMPERLER	95	552
870423	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI > 20 TON	6025	15554
870530	İTFAİYE TAŞITLARI	10	50
870590	ÖZEL AMAÇLI MOTORLU DİĞER TAŞITLAR (BETON POMPALAMA TAŞITLARI, KURTARICILAR, YOL SÜPÜRME ARABALARI,	1457	6206
870895	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN HAVA İLE ŞİŞMELİ HAVA YASTIKLAR	112	102
870911	KENDİNDEN HAREKETLİ, KALDIRMA/ELLEÇLEME TERTİBATSIZ, KISA MESAFELİ ELEKTRİKLİ YÜK ARABALARI VE DEMİR	7	20
871150	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), SİLİNDİR HACMİ > 800 CM3	918	2148
871410	MOTORSİKLETLERE AİT (MOPEDLER DAHİL) AKSAM, PARÇA VE AKSESUAR	253	241
871499	BİSİKLETLERE AİT BAŞKA YERDE TANIMLANMAMIŞ AKSAM VE PARÇALAR	147	190
871680	HAREKET ETTİRİCİ TERTİBATI BULUNMAYAN DİĞER TAŞITLAR	1714	1958
870192	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); 18 KW < MOTOR GÜCÜ <= 37 KW	2924	4209
870193	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); 37 KW < MOTOR GÜCÜ <= 75 KW	11258	8026

870323	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞIMA KAPASİTE	84923	81130
870331	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE DİZEL/YARI DİZEL, TAŞIMA	65186	71519
870421	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI <= 5 TON	17698	28418
870451	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS HEM BENZİNLİ HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI	135	228
870540	BETON KARIŞTIRICI İLE MÜCEHHEZ KAMYONLAR	920	2061
870810	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN TAMPONLAR VE BUNLARIN AKSAM VE	1201	1615
870822	BU FASLIN 1 NOLU ALT POZİSYON NOTUNDA BELİRTİLEN ÖN, ARKA VE DİĞER CAMLAR; MONTAJ SANAYİİNDE KULLANI	194	389
870829	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI KAROSERİLERİNİN DİĞER AKSAM VE PARÇA	4870	5324
870919	KENDİNDEN HAREKETLİ, KALDIRMA/ELLEÇLEME TERTİBATSIZ, FABRİKA, LİMAN HAVAALANI VB. YERLERDE KULLANILA	4	83
871496	BİSİKLETLERE AİT PEDALLAR, KRANK DİŞLİLERİ VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	24	29
870121	YARI RÖMORKLER İÇİN ÇEKİCİLER; SADECE SIKIŞTIRMA ATEŞLEMELİ İÇTEN YANMALI PİSTONLU MOTORLU OLANLAR (	43356	36637
870210	OTOBÜS, MİDİBÜS, MİNİBÜS; SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU, TAŞIMA KAPASİTESİ >= 10 KİŞİ	11157	21264
870220	YOLCU TAŞIMAYA MAHSUS TAŞITLAR; HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU,	317	45
870350	HEM DİZEL/YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLAN	1275	1238
870441	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; B	11	18
870840	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN VİTES KUTULARI VE BUNLARIN AKSA	1927	2117
870870	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN TEKERLEKLER VE BUNLARIN AKSAM-P	3402	4515
870893	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DEBRİYAJLAR VE BUNLARIN AKSAM V	7162	8933
870990	KENDİNDEN HAREKETLİ, KALDIRMA/ELLEÇLEME TERTİBATSIZ, FABRİKA, LİMAN HAVAALANI VB. YERLERDE KULLANILA	1	0
871160	ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ MOTOSİKLETLER (MOPEDLER DAHİL)	2822	5335
871200	MOTORSUZ BİSİKLETLER VE DİĞER MOTORSUZ TEKERLEKLİ TAŞITLAR (ÜÇ TEKERLEKLİ DAĞITIM AMAÇLI BİSİKLETLER	1644	2248
871390	ENGELLİLER İÇİN TEŞYİCİLER; HAREKET ETTİRİCİ BİR TERTİBATI OLANLAR	32	64
871492	BİSİKLETLER İÇİN JANTLAR VE TEKERLEKLERE MAHSUS GERGİ ÇUBUKLARI	24	21

871494	BİSİKLETLER İÇİN FRENLER (TEKERLEK POYRASINA DAYANAN KONTRPEDALLI FRENLER VE POYRA FRENLERİ DAHİL) V	32	35
871620	TARIMDA KULLANILMAYA MAHSUS KENDİNDEN YÜKLEMELİ VEYA BOŞALTMALI RÖMORK VE YARI RÖMORKLAR	2070	1356
871631	TANKER RÖMORKLAR VE TANKER YARI RÖMORKLAR	5778	6518
870124	YARI RÖMORKLER İÇİN ÇEKİCİLER; SADECE ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ OLANLAR	45	33
870380	SADECE ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ TAŞITLAR, TAŞIMA KAPASİTESİ < 10 KİŞİ	19586	25215
870432	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE BENZİN MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI > 5 TON	0	0
870490	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR	11	17
870510	VİNÇLİ TAŞITLAR	146	799
870790	87.01, 87.02, 87.04 VE 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARININ KAROSERİLERİ (ŞOFÖR	1553	2576
870830	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN FRENLER, SERVO-FRENLER VE BUNLA	17699	19425
871110	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), SİLİNDİR HACMİ <= 50 CM3	14	7
871140	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), 500 CM3 < SİLİNDİR HACMİ <= 800 CM3	342	479
870122	YARI RÖMORKLER İÇİN ÇEKİCİLER; HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU O	285	61
870194	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); 75 KW < MOTOR GÜCÜ <= 130 KW	11302	9456
870195	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); MOTOR GÜCÜ > 130 KW	12125	15979
870321	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞI	10237	18239
870333	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE DİZEL/YARI DİZEL, TAŞIMA	34970	32103
870360	HEM BENZİNLİ HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLANARAK ŞAR	32097	69211
870422	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; 5 TON < BRÜT AĞIRLIĞI <= 2	9753	11588
870460	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU DİĞER TAŞITLAR	106	523
870880	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN SUSPANSİYON SİSTEMLERİ VE BUNLA	14420	18021
871120	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), 50 CM3 < SİLİNDİR HACMİ <= 250 CM3	1235	1418
871640	DİĞER RÖMORKLAR VE DİĞER YARI RÖMORKLAR	2765	1659
870110	TEK AKSLI TRAKTÖRLER	3308	3265

870130	PALETLİ TRAKTÖRLER	24	286
870191	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); MOTOR GÜCÜ <= 18 KW	2351	2638
870240	YOLCU TAŞIMAYA MAHSUS TAŞITLAR; SADECE ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ; TAŞIMA KAPASİTESİ >=10 KİŞİ	858	1344
870310	İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ KAR TAŞITLARI, GOLF SAHALARINDA KULLANILAN ÖZEL TAŞITLAR VE BENZERİ	39	883
870322	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞIMA KAPASİTE	32589	35652
870431	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE BENZİN MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI <= 5 TON	111	467
870442	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR;	56	117
870892	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN EKSOZ SUSTURUCULARI, EKSOZ BORU	771	881
870894	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DİREKSİYON SİMİTLERİ, DİREKSİYO	12985	14237
870899	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DİĞER AKSAM VE PARÇALAR	9367	8627
871500	BEBEK ARABALARI VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI:	2549	2495
871690	RÖMORKLAR, YARI RÖMORKLAR VE HAREKET ETTİRİCİ TERTİBATI BULUNMAYAN DİĞER TAŞITLAR İÇİN AKSAM VE PARÇ	1278	1374
870290	10 VEYA DAHA FAZLA KİŞİ TAŞIMAYA MAHSUS (SÜRÜCÜ DAHİL) MOTORLU DİĞER TAŞITLAR	26	19
870324	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞIMA KAPASİTE	15666	16771
870332	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAK İÇİN MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE DİZEL/YARI DİZEL, TAŞIMA KAP	47678	62171
870520	SONDAJ VEYA DELME İŞLERİNDE KULLANILAN SEYYAR DERRİCKLER	0	8
870821	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN EMNİYET KEMERLERİ	40	39
870850	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DİFERANSİYELLİ HAREKET ETTİRİCİ	3088	3646
871130	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), 250 CM3 < SİLİNDİR HACMİ <= 500 CM3	431	1341
871310	ENGELLİLER İÇİN TEŞYİCİLER; HAREKET ETTİRİCİ BİR TERTİBATI OLMAYAN	174	284
871491	BİSİKLETLERE VE BENZERLERİNE AİT ÇERÇEVELER VE FURŞLAR (ÇATALLAR) VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	3043	2488
871493	BİSİKLETLER İÇİN TEKERLEK POYRALARI (TEKERLEK POYRASINA DAYANAN KONTRPEDALLI FRENLER VE POYRA FRENLE	33	37
871610	KARAVAN TİPİ İKAMET VEYA KAMP YAPMAYA MAHSUS RÖMORK VE YARI RÖMORKLAR	48	35
870120	ÇEKİCİLER; YARI RÖMORKLAR İÇİN	0	0

	TOPLAM	669667	802342
--	--------	--------	--------

Kaynak: Trademap

“8703” Kodlu Binek Otomobilin En Fazla İthal Edildiği Ülkeler

Sıra	Ülke	2024 yılı İthalatı (1000 \$)	Payı
1	Almanya	83354	17,2%
2	Çin	61642	12,7%
3	Japonya	61456	12,7%
4	Fransa	50435	10,4%
5	Amerika Birleşik Devletleri	40192	8,3%
6	Çek Cumhuriyeti	37179	7,7%
7	Slovakya	29790	6,1%
8	Kore Cumhuriyeti	22112	4,6%
9	Birleşik Krallık	20967	4,3%
10	İsveç	20626	4,2%
11	Romanya	17661	3,6%
12	Macaristan	7645	1,6%
13	Türkiye	7164	1,5%
	Toplam	485,797	100,0%

Kaynak: Trademap

“87 - Motorlu Taşıtlar” tarife satırındaki ihracat ise 2024 yılında 54,1 milyon dolar olarak kaydedilmiş olup bu Moldova’nın toplam ihracatının %1,5’ine karşılık gelmektedir. Bu fasılda ticareti en çok yapılan 8703 Kodlu Binek Otomobilin ithalatı 23,5 milyon dolar tutarında olup bu ürünün ihracatı en çok Romanya’ya yapılmaktadır. Ülkemiz ise %16 pay ile ikinci sırada yer almaktadır.

“87” Kodlu Motorlu Kara Taşıtları İhracatındaki Ürünler

6'lı GTİP KODU	MADDE ADI	2023 İHRACAT (1000 \$)	2024 İHRACAT (1000 \$)
870290	10 VEYA DAHA FAZLA KİŞİ TAŞIMAYA MAHSUS (SÜRÜCÜ DAHİL) MOTORLU DİĞER TAŞITLAR	0	0
870324	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞIMA KAPASİTE	7499	801
870332	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAK İÇİN MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE DİZEL/YARI DİZEL, TAŞIMA KAP	898	415
870431	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE BENZİN MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI <= 5 TON	7	0

870442	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR;	0	0
870892	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN EKSOZ SUSTURUCULARI, EKSOZ BORU	40	41
870894	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DİREKSİYON SİMİTLERİ, DİREKSİYO	17204	17051
870124	YARI RÖMORKLER İÇİN ÇEKİCİLER; SADECE ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ OLANLAR	0	0
870350	HEM DİZEL/YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLAN	0	0
870441	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; B	0	0
870840	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN VİTES KUTULARI VE BUNLARIN AKSA	258	137
870870	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN TEKERLEKLER VE BUNLARIN AKSAM-P	304	47
870893	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DEBRİYAJLAR VE BUNLARIN AKSAM V	594	568
870990	KENDİNDEN HAREKETLİ, KALDIRMA/ELLEÇLEME TERTİBATSIZ, FABRİKA, LİMAN HAVAAALANI VB. YERLERDE KULLANILA	0	0
871160	ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ MOTOSİKLETLER (MOPEDLER DAHİL)	0	7
870129	SADECE KIVILCIM ATEŞLEMELİ İÇTEN YANMALI PİSTONLU MOTORLU, BAŞKA YERDE BELİRTİLMEMİŞ YARI RÖMORKLER	0	0
870370	HEM DİZEL/YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLAN	0	0
870710	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ DİĞER MOTORLU TAŞITLARIN (87.03) KAROSERİLERİ	0	0
870891	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN RADYATÖRLER VE BUNLARIN AKSAM V	549	225
871190	DİĞER MOTOSİKLETLER, BİR YARDIMCI MOTORU BULUNAN DİĞER TEKERLEKLİ TAŞITLAR VE SEPETLER	0	0
871420	ENGELLİLER İÇİN TEŞYİCİLER (MOTORU VEYA HAREKET ETTİRİCİ BAŞKA BİR TERTİBATI OLSUN OLMASIN) AİT AK	0	0
871495	BİSİKLETLERE AİT SELELER	0	0
871639	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS DİĞER RÖMORKLAR VE DİĞER YARI RÖMORKLAR	121	153
870120	ÇEKİCİLER; YARI RÖMORKLAR İÇİN	0	0
870520	SONDAJ VEYA DELME İŞLERİNDE KULLANILAN SEYYAR DERRİCKLER	0	0
870821	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN EMNİYET KEMERLERİ	3	1
870850	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DİFERANSİYELLİ HAREKET ETTİRİCİ	633	778
871130	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), 250 CM3 < SİLİNDİR HACMİ <= 500 CM3	8	0

871310	ENGELLİLER İÇİN TEŞYİCİLER; HAREKET ETTİRİCİ BİR TERTİBATI OLMAYAN	0	0
871491	BİSİKLETLERE VE BENZERLERİNE AİT ÇERÇEVELER VE FURŞLAR (ÇATALLAR) VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	3622	3414
871493	BİSİKLETLER İÇİN TEKERLEK POYRALARI (TEKERLEK POYRASINA DAYANAN KONTRPEDALLI FRENLER VE POYRA FRENLE	0	0
871610	KARAVAN TİPİ İKAMET VEYA KAMP YAPMAYA MAHSUS RÖMORK VE YARI RÖMORKLAR	0	7
870122	YARI RÖMORKLER İÇİN ÇEKİCİLER; HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU O	0	0
870194	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); 75 KW < MOTOR GÜCÜ <= 130 KW	612	352
870195	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); MOTOR GÜCÜ > 130 KW	2547	1564
870321	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞI	281	873
870333	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE DİZEL/YARI DİZEL, TAŞIMA	5628	693
870380	SADECE ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ TAŞITLAR, TAŞIMA KAPASİTESİ < 10 KİŞİ	789	141
870432	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE BENZİN MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI > 5 TON	0	3
870490	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR	0	0
870899	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN DİĞER AKSAM VE PARÇALAR	2065	485
871500	BEBEK ARABALARI VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI:	0	0
871690	RÖMORKLAR, YARI RÖMORKLAR VE HAREKET ETTİRİCİ TERTİBATI BULUNMAYAN DİĞER TAŞITLAR İÇİN AKSAM VE PARÇ	459	250
870192	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); 18 KW < MOTOR GÜCÜ <= 37 KW	185	202
870193	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); 37 KW < MOTOR GÜCÜ <= 75 KW	1158	800
870323	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞIMA KAPASİTE	12843	4086
870331	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE DİZEL/YARI DİZEL, TAŞIMA	129	135
870340	HEM BENZİNLİ HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLANARAK ŞAR	78	119
870410	KARAYOLU ŞEBEKESİ DIŞINDA KULLANILMAK ÜZERE YAPILMIŞ DAMPERLER	0	0
870423	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI > 20 TON	29	10940
870530	İTFAİYE TAŞITLARI	0	0
870590	ÖZEL AMAÇLI MOTORLU DİĞER TAŞITLAR (BETON POMPALAMA TAŞITLARI, KURTARICILAR, YOL SÜPÜRME ARABALARI,	34	322

870121	YARI RÖMORKLER İÇİN ÇEKİCİLER; SADECE SIKIŞTIRMA ATEŞLEMELİ İÇTEN YANMALI PİSTONLU MOTORLU OLANLAR (	1455	615
870210	OTOBÜS, MİDİBÜS, MİNİBÜS; SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU, TAŞIMA KAPASİTESİ >= 10 KİŞİ	419	197
870220	YOLCU TAŞIMAYA MAHSUS TAŞITLAR; HEM DİZEL VEYA YARI DİZEL HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU,	0	0
870421	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI <= 5 TON	82	132
870451	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS HEM BENZİNLİ HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; BRÜT AĞIRLIĞI	0	0
870540	BETON KARIŞTIRICI İLE MÜCEHHEZ KAMYONLAR	0	0
870810	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN TAMPONLAR VE BUNLARIN AKSAM VE	5	11
870822	BU FASLIN 1 NOLU ALT POZİSYON NOTUNDA BELİRTİLEN ÖN, ARKA VE DİĞER CAMLAR; MONTAJ SANAYİİNDE KULLANI	2	11
870829	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI KAROSERİLERİNİN DİĞER AKSAM VE PARÇA	447	155
870919	KENDİNDEN HAREKETLİ, KALDIRMA/ELLEÇLEME TERTİBATSIZ, FABRİKA, LİMAN HAVAALANI VB. YERLERDE KULLANILA	0	7
871496	BİSİKLETLERE AİT PEDALLAR, KRANK DİŞLİLERİ VE BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	0	0
871200	MOTORSUZ BİSİKLETLER VE DİĞER MOTORSUZ TEKERLEKLİ TAŞITLAR (ÜÇ TEKERLEKLİ DAĞITIM AMAÇLI BİSİKLETLER	0	0
871390	ENGELLİLER İÇİN TEŞYİCİLER; HAREKET ETTİRİCİ BİR TERTİBATI OLANLAR	0	0
871492	BİSİKLETLER İÇİN JANTLAR VE TEKERLEKLERE MAHSUS GERGİ ÇUBUKLARI	0	0
871494	BİSİKLETLER İÇİN FRENLER (TEKERLEK POYRASINA DAYANAN KONTRPEDALLI FRENLER VE POYRA FRENLERİ DAHİL) V	0	0
871620	TARIMDA KULLANILMAYA MAHSUS KENDİNDEN YÜKLEMELİ VEYA BOŞALTMALI RÖMORK VE YARI RÖMORKLAR	1	48
871631	TANKER RÖMORKLAR VE TANKER YARI RÖMORKLAR	21	576
870510	VİNÇLİ TAŞITLAR	0	292
870790	87.01, 87.02, 87.04 VE 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARININ KAROSERİLERİ (ŞOFÖR	167	0
870830	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN FRENLER, SERVO-FRENLER VE BUNLA	1640	2174
871110	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), SİLİNDİR HACMİ <= 50 CM3	0	0
871140	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), 500 CM3 < SİLİNDİR HACMİ <= 800 CM3	0	12
870895	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN HAVA İLE ŞİŞMELİ HAVA YASTIKLAR	0	0
870911	KENDİNDEN HAREKETLİ, KALDIRMA/ELLEÇLEME TERTİBATSIZ, KISA MESAFELİ ELEKTRİKLİ YÜK ARABALARI VE DEMİR	0	31

871150	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), SİLİNDİR HACMİ > 800 CM3	25	1219
871410	MOTORSİKLETLERE AİT (MOPEDLER DAHİL) AKSAM, PARÇA VE AKSESUAR	15	5
871499	BİSİKLETLERE AİT BAŞKA YERDE TANIMLANMAMIŞ AKSAM VE PARÇALAR	0	0
871680	HAREKET ETTİRİCİ TERTİBATI BULUNMAYAN DİĞER TAŞITLAR	130	216
870110	TEK AKSLI TRAKTÖRLER	0	1
870130	PALETLİ TRAKTÖRLER	0	216
870191	DİĞER TRAKTÖRLER (8709 POZİSYONUNA GİREN TRAKTÖRLER HARİÇ); MOTOR GÜCÜ <= 18 KW	89	117
870240	YOLCU TAŞIMAYA MAHSUS TAŞITLAR; SADECE ELEKTRİK MOTORUNDAN TAHRİKLİ; TAŞIMA KAPASİTESİ >=10 KİŞİ	0	0
870310	İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ KAR TAŞITLARI, GOLF SAHALARINDA KULLANILAN ÖZEL TAŞITLAR VE BENZERİ	32	378
870322	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE İNSAN TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; SADECE BENZİNLİ, TAŞIMA KAPASİTE	1363	495
870360	HEM BENZİNLİ HEM DE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU TAŞITLAR; HARİCİ GÜÇ KAYNAĞINA BAĞLANARAK ŞAR	11	298
870422	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE DİZEL VEYA YARI DİZEL MOTORLU DİĞER TAŞITLAR; 5 TON < BRÜT AĞIRLIĞI <= 2	67	404
870460	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS SADECE TAHRİK GÜCÜ VEREN ELEKTRİK MOTORLU DİĞER TAŞITLAR	0	0
870880	87.01 İLA 87.05 POZİSYONLARINDA YER ALAN MOTORLU KARA TAŞITLARI İÇİN SUSPANSİYON SİSTEMLERİ VE BUNLA	1000	1849
871120	MOTOSİKLETLER; İÇTEN YANMALI PİSTONLU (BENZİNLİ), 50 CM3 < SİLİNDİR HACMİ <= 250 CM3	0	0
871640	DİĞER RÖMORKLAR VE DİĞER YARI RÖMORKLAR	32	57
	TOPLAM	65580	54126

Kaynak: Trademap

“8708” kodlu Motorlu Taşıt Yedek Parçalarının En Fazla İhrac Edildiği Ülkeler

Sıra	Ülke	2024 yılı İhacatı (1000 \$)	Payı
1	Romanya	17082	72,6%
2	Türkiye	3771	16,0%
3	Kırgızistan	895	3,8%
4	Birleşik Arap Emirlikleri	603	2,6%
5	Polonya	436	1,9%
6	Hong Kong, Çin	170	0,7%
7	Amerika Birleşik Devletleri	165	0,7%
8	Gürcistan	112	0,5%
9	Hollanda	85	0,4%

10	Ukrayna	69	0,3%
	Toplam	23530	100,0%

Kaynak: Trademap

3. Sektöre Giriş

Moldova nüfusunun üçte biri başkent Kişinev’de yaşamakta olup satış odaklı firmaların faaliyete buradan başlamaları yararlı olacaktır. Yatırım hususunda ise ülkenin en büyük ticaret ortağı Romanya sınırına yakın bölgeler ile dil avantajı nedeniyle Gagavuz’ya öne çıkmaktadır. Moldova’nın komşuları Romanya ve Ukrayna pazarlarına dönük olarak da firmalarımız yatırım kararlarını şekillendirebilir. Yatırım konusunda Ungheni, Baltı ve Kişinev’deki Serbest Ekonomik Bölgeler de dikkate alınmalıdır.

Moldova’da Sovyetler Birliğinden miras kalan karayolu altyapısı son yıllarda başlatılan yatırımlarla geliştirilmektedir. Öte yandan, projeler bölünmüş yol yerine tek şeritli yol şeklinde yapılmaktadır. Bu şekilde Kişinev’in çevre illerle olan ulaşım ağı yenilenmektedir. Yol kalitesinin stabil olmaması nedeniyle SUV tipi araçlar daha çok tercih edilmektedir.

Ülke için bir diğer önemli konu ise AB üyelik hedefi ve ekonominin AB’ye entegre olmasıdır. Bu kapsamda, Romanya’nın Târgu Mureş şehrinden Moldova Ungheni şehri arasındaki 304 km uzunluğundaki A8 Otoyolu’nun geliştirilmesi projesi, Romanya ile Moldova arasındaki ulaşımı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Projenin bölümler halinde 2026-2030 yılları arasında tamamlanması planlanmaktadır. Bu yolun devamında ise Kişinev ve Odesa(Ukrayna)’ya kadar bağlantı yolları yapılması öngörülmektedir. Karayolu altyapısının geliştirilmesinin motorlu taşıt sektöründeki talebi ve Avrupa bağlantısını güçlendirmesi nedeniyle yatırım potansiyelini artıracak değerlendirilmektedir.

4. Sektörde Önde Gelen Firmalar Ve Pazarın Yapısı

Moldova’nın motorlu taşıt Sektöründe önde gelen firmaları Draexlmaier Automotive, Sumitomo Electric Bordnetze, Lear Corporation, Metal Supply Master ve Beck AG oluşturmaktadır.

Draexlmaier Automotive firması motorlu taşıt sanayi için gelişmiş elektrik kablolama sistemleri üreten çok uluslu bir şirkettir. Şirket, özellikle üst segment otomobil üreticilerine yönelik araç içi kablo sistemleri, elektrik ve elektronik bileşenleri gibi ürünleri üreticilere tedarik etmektedir. Moldova’daki üretim tesisleri Bălţi ve Cahul şehirlerinde yer almakta olup şirket Moldova’ya 2007 yılında giriş yapmıştır. O tarihten bu yana yatırımlarını genişletmiş olup 17.000 m² alanda 6000’den fazla kişiye istihdam sağlamaktadır.

Lear Corporation, Moldova’daki faaliyetlerini özellikle motorlu taşıt sektörüne yönelik koltuk kılıfları üretimi üzerine yoğunlaştırmıştır. Şirket, 2009 yılında Moldova’nın Ungheni şehrinde kurduğu üretim tesisinde faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu tesiste, araçlar için yüksek kaliteli tekstil ürünleri üretilmektedir. Üretim süreci, otomobil koltuklarına özel olarak tasarlanmış

kumaşların üretimini ve montajını kapsamaktadır. Lear Corporation'ın Moldova'daki fabrikası, 2023 itibarıyla yaklaşık 2450 kişiye istihdam sağlamaktadır.

Japonya merkezli Sumitomo Electric Bordnetze Moldova'daki faaliyetlerine 2017 yılında Orhei şehrinde kurduğu üretim tesisiyle başlamıştır. Bu tesisin ana odağını motorlu taşıt üreticileri için yüksek kalite standartlarında elektrik kablo demetleri (wiring harnesses) üretmektir. Bu kablolar, modern araçların elektrik sistemlerinde, motorun yönetimi ve emniyet sistemleri gibi birçok bileşenin birbirine bağlanmasında kullanılmaktadır. Söz konusu yatırım yaklaşık 30 milyon euro değerinde olup halihazırda 2500'ün üzerinde kişiye istihdam sağlamakta ve bölge ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Bu yatırımı şirket Avrupa'daki üretim zincirlerine tedarik sağlamak için hayata geçirmiştir. Şirketin yatırım kararı Moldova'nın motorlu taşıt sektöründe küresel firmalar için bir üretim merkezi hâline gelmeye başladığının bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Metal Supply Masters, Moldova'da özellikle metal şekillendirme ve işleme teknolojileri üzerine uzmanlaşmış bir firmadır. Şirketin üretim portföyü, hem yarı mamul hem de mamul metal ürünleri kapsamakta olup bu ürünler genellikle otomotiv, inşaat ve makine sanayi gibi sektörlerde kullanılmaktadır.

Firmanın temel üretim süreçleri arasında dövme, presleme, damgalama, ve haddeleme yer alır. Bu tekniklerle, metal levhalar veya çubuklar yüksek basınç altında şekillendirilerek dayanıklı ve hassas parçalar hâline getirilir. Üretilen parçalar arasında bağlantı elemanları, montaj bileşenleri, taşıyıcı profiller ve özel teknik parçalar bulunmaktadır.

Şirket 2021 yılında makine parkına “robotik destekli lazer kesim hattı” ekleyerek karma geometriye sahip parçaların toleransını $\pm 0,05$ mm seviyesine indirmiştir. Bu yatırımla birlikte hem motorlu taşıt hem de hassas makine yan sanayi firmalarına paslanmaz çelik bağlantı elemanları da tedarik etmeye başlamış.

Metal Supply Masters, küçük ölçekli bir işletme olmasına rağmen, Moldova'daki metal işleme sektöründe teknik uzmanlığı ile öne çıkmaktadır.

Beck AG'in Moldova'da, İsviçre'deki ana fabrikası için metal römork ve treyler bileşenleri üretmektedir. Mîndreştii Noi (Çimişlia) tesisinde başta çelik şasi profilleri, aks yatakları, bağlantı plakaları ve çekme kolları olmak üzere römork ve treyler gövde parçaları imal edilmektedir. Bu parçalar hem İsviçre'deki montaj hatlarına hem de Moldovya ve Ukrayna iç pazarlarına sevk edilmektedir. Her yıl yaklaşık 2.500 ton metal işlenerek 15.000'in üzerinde römork bileşeni üretilmektedir.

Moldova'nın motorlu taşıt dağıtım sektöründe ise az sayıda dağıtıcı hakim pozisyonundadır. Moldova'nın en büyük motorlu taşıt dağıtıcısı DAAC Hermes firması olup Land Rover, Jaguar, Volvo, Skoda, Ford, Mazda, Renault, Dacia, Nissan, ve Suzuki firmalarının bayiliğini yapmaktadır. Ardından ise BMW, Honda, MINI, ve Mitsubishi firmalarının temsilciliğini yapan Autospace firması gelmektedir. Toyota (Lexus) ve Hyundai ise resmi bayileri aracılığı ile

hizmet vermektedir. Moldova'daki motorlu taşıt ve yedek parça dağıtıcılarının listesine ve iletişim bilgilerine <https://www.kompass.com/z/md/a/motor-vehicle-dealers/8145038/> adresinden ulaşılabilmektedir.

5. Sektörde Standardizasyon

Moldova'da standartlar "Ulusal Standardizasyon Enstitüsü" (Institutul de Standardizare din Moldova (ISM)) tarafından yönetilmektedir. 2007'den bu yana tüm ulusal standartlar gönüllü hale getirilmiş olup AB ile imzaladığı Kapsamlı ve İlerici Ortaklık Forumu ve Serbest Ticaret Anlaşması (AA/DCFTA) çerçevesinde CEN/CENELEC harmonize standartlarını ulusal normlara uyarlamıştır. Bu süreçte, Sovyet dönemi GOST standartlarıyla çelişen düzenlemeler geri çekilmiş ve güncel motorlu taşıt standartları, AB teknik düzenlemeleriyle uyumlu olarak Moldova'ya aktarılmıştır.

Motorlu taşıt sektörü özelinde, hem binek araçlar hem de yan sanayi bileşenleri, AB'nin 2007/46/EC araç tip onayı, 2014/45/EU muayene rejimi ve benzeri yönetmeliklerini temel alan Moldova teknik düzenlemelerine tabidir. Araç ve bileşen üreticileri, ürünlerinin Moldova ulusal standartlarına uygun olduğunu kanıtlamak için onaylanmış test laboratuvarlarından "Uygunluk Sertifikası" (Certificate of Conformity) almak ve resmi teknik dosyalarını sunmak zorundadırlar.

6. Tercihli Ticaret Anlaşmaları

Ülkemiz ile Moldova arasında Serbest Ticaret Anlaşmasının 1 Kasım 2016 tarihinde yürürlüğe girmiş olup Anlaşma ile sanayi ürünlerinde vergiler sıfırlanmıştır. Ayrıca, Türkiye-AB-Moldova arasında yapılacak tercihli ticarete çapraz menşe kümülasyonu sistemi oluşmuş bulunmaktadır. Bu çerçevede, ülkemiz menşeli hammadde ve ara mamuller ile Moldova'da üretilecek nihai ürünler Moldova menşei kazanarak, AB'ye ve Türkiye'ye tercihli ticaret kapsamında ihraç edilmesi mümkün hale gelmiştir.

Ayrıca, Moldova taraf olduğu serbest ticaret anlaşmaları sayesinde, başta AB ülkeleri olmak üzere, BDT ülkeleri (Belarus, Ermenistan, Kazakistan, Kırgızistan, Rusya, Tacikistan, Ukrayna), CEFTA ülkeleri (Arnavutluk, Bosna Hersek, Karadağ, Kosova, Makedonya, Sırbistan), EFTA (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve İsviçre) ve İngiltere'ye de gümrük vergisiz ihracat yapılabilmektedir.

7. Lojistik

Moldova'nın komşu ülkeleri Romanya ve Ukrayna'dır. Savaş nedeniyle Ukrayna üzerinden ulaşım sınırlı olarak sağlanmakta olup tarihsel ve kültürel bağları da bulunan Romanya ülkeyi Avrupa'ya bağlamaktadır. Söz konusu rotada Leuşeni, Sculeni, Cahul, Giurgiuleşti gümrük kapıları kullanılmaktadır. Ayrıca, Gurguleşti'de bulunan liman Danube nehri üzerinden ülkenin denize çıkışını sağlamaktadır. Edirne'den İstanbul'a karayolu ile 12 saatte ulaşılabilmektedir.

Moldova'nın karayolu ulaşımında handikapı tek şeritli ve uzun yıllardır yenilenmemiş yol altyapısıdır. Son yıllarda gerçekleştirilen yatırımlarla yenilenmektedir. 2025 yılı içerisinde tamamlanan işler arasında, R26 (Bender–Căușeni–Cimișlia) hattında 22,5 km'lik yol bölümü üç ayrı lotta köprü rehabilitasyonu ve üstyapı onarımı, M1 yolunun (Romanya sınırı–Leușeni–Chișinău–Dubăsari–Ukrayna sınırı) 2. aşaması kapsamında, Bâc Nehri köprüsü, M5 Koridorunda stabilizasyon çalışmaları, R6 (Chișinău–Orhei–Bălți) yolunda kavşak, üstyapı ve köprü tamiratları ile M3 hattında kavşak köprüsü inşaatı sayılabilir. 2025 Yol Fonu Programı'nın göre halihazırda yeni yol inşası ve onarımı için 14 aktif şantiyede faaliyetler yürütülmektedir.

Önümüzdeki dönemde, “Moldova İçin İyi Yollar 2020” programının devamı çerçevesinde karayollarında 86,3 km'lik onarım, yerel yollarda ise toplam 906 km'lik düzenli onarım ve bakım çalışması planlanmaktadır. 2025–2027 dönemi Kapsamlı Altyapı Planı'nda ise M1, M3 ve M5 başta olmak üzere ulusal ulaşım koridorlarının modernizasyonu; kavşak, çevreyolu ve yeni köprü projeleri yer almaktadır.

Öte yandan, yol projelerinin güzergahında değişiklik yapılmadan mevcut yolların yenilenmesi nedeniyle kısa gibi görünen mesafeler oldukça uzun süreler alabilmektedir. Bu durumun istisnalar dışında da Romanya ayağında da devam etmesi nedeniyle Moldova'dan Avrupa'ya geçişlerin süresini artırmaktadır.

Moldova'nın havayolu ulaşımını Kişinev Uluslararası Havalimanı sağlamakta olup Ukrayna'da hava trafiğinin kapanması üzerine buraya seyahat edenlerin talebini karşılamak üzere son yıllarda uçuş frekansları artış göstermiştir. Ülkemiz İstanbul, Sabiha Gökçen ve Antalya havaalanlarına günde toplam 9 sefer düzenlenmektedir. Ayrıca Avrupa'nın pek çok ülkesine doğrudan seferlerde de artış olmuştur.

8. Sektörde Firmalarımızı Bekleyen Fırsatlar

Moldova AB yanlısı bir hükümet tarafından yönetilmekte olup AB'ye üyelik perspektifinin etkisi ile yabancı sermayenin ilgi gösterdiği bir ülke konumundadır. Ayrıca, Ukrayna savaşının ardından oluşan kriz Moldova'yı desteklemek üzere yabancı fonların ülkeye girişini de artırmıştır. Keza, 2,5 milyon yerleşik nüfusa sahip olan ülkenin 1 milyon vatandaşı da yurtdışında çalışmakta ve ülkeye döviz girişi sağlamaktadır. Bütün bunların etkisi ile Moldova'da kişi başına gelir son yıllarda yükselmiştir. Dünya ekonomik sistemine geç dahil olan ülkede ayrıca değerlendirilmemiş potansiyel bulunmaktadır. Bu itibarla, gerek yatırım gerekse de ihracat anlamında firmalarımız için fırsatlar bulunmaktadır. En erken 2030 yılı olarak hedeflenen AB üyeliğinin gerçekleşmesi halinde ise bugünden pazar giren firmalar ileride avantajı konuma geçeceği değerlendirilmektedir.

9. Sektörde Firmalarımızı Bekleyen Tehditler

Moldova'daki en önemli riskler küçük nüfus ve siyasi istikrarsızlıktır. Ülke içinde 2,5 milyon, ülke dışında ise 1 milyon vatandaşı bulunan ülkede tüketici sayısının az olması nedeniyle, gelir

seviyesi artıkça kayda değer bir talep artışı olmaktadır. Ayrıca, halihazırda AB yanlısı bir hükümet tarafından yönetiliyor olmakla birlikte, bu siyasetin sürdürülebilmesi için 2025 yılı sonunda gerçekleştirilecek seçimlerde mevcut hükümetin yeniden tek başına iktidarda kalabilmesi önem taşımaktadır.

Keza, ülkenin Transdinyester bölgesindeki tanınmayan yönetim, ülkenin bir bütün olarak AB'ye üye olmasını hem siyasi nedenlerden hem de mevzuat uyumu açısından zorlaştırmaktadır.

Ekonomik olarak kalifiye iş gücü problemi Moldova'da yatırım yapacak firmaların önünde engel oluşturmaktadır. Zira yetişmiş iş gücü ağırlıklı olarak çalışmak için Avrupa ülkelerini tercih etmektedir. Moldova vatandaşları Avrupa'da kolaylıkla çalışma izni alabilmektedir.

10. Genel Değerlendirme

Moldova hem yatırım hem de ihracat açısından değerlendirilebilecek büyüyen dışa açık bir ekonomidir. Bu kapsamda, firmalarımızın mevcut riskleri hesaplayarak Moldova'da faaliyete geçmeleri ve zaman için durum değerlendirmesi yaparak faaliyetlerini artırmaları önerilmektedir.

11. Yararlı Adresler

www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/moldova/genel-bilgiler - Kişinev Ticaret Müşavirliği

www.asp.gov.md - Kamu Hizmetleri Ajansı

<https://chamber.md/en/> - Moldova Ticaret ve Sanayi Odası

www.customs.gov.md - Moldova Gümrük Servisi

www.econutag.md - Gagauz Yeri Özerk Bölgesi Ekonomik Kalkınma ve Turizm Genel Müdürlüğü

www.invest.gov.md – Moldova Yatırım Ajansı

<https://mf.gov.md/en> - Moldova Maliye Bakanlığı

<https://mded.gov.md/en/> - Moldova Ekonomik Kalkınma ve Dijitalizasyon Bakanlığı

<https://midr.gov.md/en> -Moldova Altyapı ve Bölgesel Kalkınma Bakanlığı

<https://energie.gov.md/en> - Moldova Enerji Bakanlığı

www.odimm.md – Moldova KOBİ Geliştirme Kurumu

www.sfs.md - Moldova Vergi Servisi

www.statistica.gov.md – Moldova Ulusal İstatistik Bürosu

<https://trade.gov.md/en> - Moldova Dış Ticaret Portalı

<https://tender.gov.md/en> - Kamu İhale Kurumu

<https://www.kompass.com> – Kompas Veri Portalı

Kaynakça

<https://www.trademap.org/>
<https://invest.gov.md/>
<https://mded.gov.md/>
<https://timpul.md/>
<https://sumitomoelectric.com/>
<https://www.ziarulnational.md/>
<https://noi.md/>
<https://www.data2b.md/>
<https://infobiz.md/>
<https://www.trade.gov/>
<https://www.moldpres.md/>
<https://midr.gov.md/en>
<https://mded.gov.md/>
<https://www.kompass.com>